

Teatrologie

dă reflexivă:

2050

16

Începând cu acest număr, publicăm în Scena.ro cronici scrise de o nouă generație de teatrologi, studenți sau proaspăt absolvenți, în cadrul proiectului Teatrologie 2050. Proiectul este menit să consolideze încercarea permanentă de descoperire a noilor

voci de teatrologi și, implicit, să susțină continuitatea revistei de artele spectacolului Scena.ro prin creșterea unei noi generații de specialiști în discursul critic despre teatru. (C.M.)

Amphitryon, regia Silviu Purcărete • foto: Nicu Cherciu

O comedie tragică: Amphitryon

de Paula Dalea

Adevărul se află întotdeauna în mâna celor puternici. Forțele divine controlează destinul muritorilor pentru ca în final ființa umană să înțeleagă inutilitatea acțiunilor sale. Premisele tragediei sunt prezente în textul lui Molière, însă comedia nu se adresează sensibilităților spectatorului, ci abilității sale de a observa absurdul situațiilor scenice date. O comedie tragică ia naștere pe scena Teatrului Național „Lucian Blaga” din Cluj-Napoca sub semnătura regizorului Silviu Purcărete. Spectacolul oscilează

între seriozitatea subtextului și spiritul ludic, care nu poate să lipsească într-un univers al erosului dezlănțuit. Adulterul, gelozia și senzualitatea se întrepătrund într-un joc ce antrenează laolaltă zeeii și muritorii, dezvăluind, în același timp, cu multă ironie, dinamica partenerilor aflați într-o relație romantică. Astfel, Jupiter (Ionuț Caras), zeul suprem, se hotărăște să-i fure identitatea lui Amphitryon (Matei Rotaru) pentru a începe o idilă amoroasă cu soția acestuia, Alcmene (Sânziana Tarța). Centrul gravitațional al spectacolului se învâрте în jurul conceptului de identitate a ființei umane. Universul construit pe scenă, în forma sa comică, dezvăluie cu

atât mai mult cinismul care planează asupra producției scenice: orice om poate fi înlocuit de o copie identică a sa fără ca cei din jur să observe. Trăsăturile ce conferă unicitate unei persoane sunt incerte. Iar într-o lume în care zeeii îți pot imita înfățișarea, identitatea ta devine relativă. Rezultatul este o comedie care întrebuițează iluzia arhaicului pentru a demasca o serie de cutume contemporane.

Inconfundabilul stil baroc al regizorului Silviu Purcărete se dovedește a fi o soluție ideală pentru traducerea în imagini vizuale a piesei lui Molière. Spațiul scenic, cu o scenografie semnată de Dragoș Buhagiar, se prezintă sub forma unui punct de întâlnire între arhaic și modern. Pe de o parte, spectacolul păstrează textul în versuri, corul și muzica, elemente ale teatrului antic, presărând, pe alocuri, obiecte ce țin de lumea modernă. Acestea servesc drept o constantă aducere aminte a faptului că tot ceea ce are loc pe scenă a mai avut loc în trecut și va mai avea loc și în viitor.

Dată fiind încercarea de a păstra o structură asemănătoare cu cea a teatrului antic, în afara corului, care servește în cea mai mare parte la animarea spectacolului prin mișcare scenică, Amphitryon poate fi perceput ca fiind relativ static. Glumele din text stârnesc mai puține râsete decât intenționează. Actorii, în special Ionuț Caras (Jupiter) și Cristian Grosu (Mercur), încearcă să mențină dinamismul pe care îl

ENG

Starting with the current issue of Scena.ro magazine, reviews signed by young theatre critics are featured as part of the "Teatrologie 2050" project. The play "Amphitryon," directed by Silviu Purcărete, is analysed by Paula Dalea and Anca Șugar. The play brings to the forefront the subtle power dynamics between gods and humans, emphasizing identity and interpretation, blending the comic and the tragic. The baroque style of the director and his set-designer Dragoș Buhagiar fits well with the adaptation of Molière's text.

cere textul, dar spectacolul tinde să cadă de multe ori într-o lentoare care nu permite umorului să strălucească printre notele tragice pregnante. Prezența corului și a muzicii întregeste imaginea teatrului antic. Cu toate acestea, personajul colectiv al corului pare să aibă un rol decorativ mai mult decât orice altceva, cel puțin până în ultima jumătate a spectacolului. Referitor la compozițiile muzicale ale lui Vasile Șirli, se întrevide aceeași problemă menționată mai sus: chiar dacă ele adaugă culoare producției scenice în anumite momente, prezența lor nu se dovedește a fi pe deplin necesară. Excepție face dialogul de început dintre Mercur și Noapte (Romina Meri), în care muzica contribuie la realizarea atmosferei fantastice.

Personajul lui Amphitryon apare sub forma dictatorului tipic, cu propriul său cult al personalității, ce se afirmă, în manieră comică, printr-un tablou uriaș, coborât în scenă în momente cheie ale spectacolului. Prin intervenția divină raporturile de putere se schimbă. Puterea pe care protagonistul o are în lume, fidelitatea soției lui și loialitatea servitorilor, lucruri ce păreau statornice în viața lui Amphitryon, își pierd însemnătatea în fața zeilor. Jupiter și Mercur, impersonându-i pe Amphitryon și Sosi (Cătălin Herlo), servitorul său, preiau mrejele întregii situații, fermecându-i pe toți cei care populează scena. Dacă pentru Amphitryon calitatea sa de soldat, și deci violența, stă la baza identității lui, Jupiter se folosește de gustul pentru grandios pentru a-și seduce victimele. Fastul adus de Jupiter printre muritori transformă scena într-un univers care amintește atât de stilul colosal al barocului, învăluit în catifea, aur și lumini strălucitoare, cât și de serile de cabaret, devenite faimoase înaintea venirii lui Hitler la putere în Europa. Până și corul, instanță neutră, capătă aici un sens și ajunge să intre în vraja lui Jupiter și să se transforme într-o trupă de cabaret peștrită, la fel de ispititoare ca însuși Jupiter. În final, promisiunea utopiei îl definește pe Jupiter drept tiranul suprem. El intervine în viețile oamenilor sub pretextul unei lumi mai bune, pentru ca odată ce își atinge scopul, să își abandoneze noii supuși în propriul lor întuneric interior. Amphitryon impresionează și intrigă mai mult prin intermediul imaginilor scenice foarte bine realizate, decât prin

dimensiunea comică. Valențele tragice se fac simțite și îmbogățesc experiența publicului într-o direcție filosofică, sacrificând o bună parte a comicului piesei lui Molière.

Paula Dalea a absolvit în 2023 specializarea de Teatologie (nivel licență) la Universitatea de Arte Târgu Mureș, clasa Prof. lect. dr. Adriana Boantă, coordonator lucrare de licență, lect. univ. dr. Raluca Blaga

Amphitryon – un joc al puterii mascate de comic

de Anca Șugar

La prima vedere, spectacolul *Amphitryon*, regizat de Silviu Purcărete, pare o comedie, în realitate este un joc al puterii în care: actorii sunt pionii, regizorul e regele, criticii sunt nebulii ce taie pe diagonală posibilele greșeli de înțelegere, iar restul echipei implicate în realizarea spectacolului sunt piesele rămase. În fond, toți se luptă pe tabla de șah a satisfacerii publicului.

Încă de la intrarea în teatru, fiecare spectator semnează inconștient un pact în care raporturile de putere se vor schimba. La început, persoana interesată de vizionarea spectacolului este subordonată obligației de a-și plăti biletul. Totuși, odată intrat în sala de spectacol, totul îi este dedicat celui care privește, devenind Cezarul demn de a fi mulțumit de gladiatorii luptei jocului pe bune. Până și personajul Sosi, jucat de Cătălin Herlo, recunoaște superioritatea spectatorilor, adresându-i-se publicului cu replica: „Pe mine mă desosizează, pe voi vă desamfitronizează.” Reiese că publicul s-a aflat pe o poziție de zeu îndreptățit să judece, pe când el, actorul în rol de slugă, a ocupat o treaptă inferioară, cea a execuției, pentru a-l satisface pe cel care privește. Regizorul pare la prima vedere invincibil, dar este dependent pe de-o parte de public, iar pe de alta de critici. Astfel, dacă reprezentația este una nesatisfăcătoare, publicul nemulțumit le va spune și altora despre calitatea îndoielnică a spectacolului, iar asta va scădea, în viitor, vânzările de bilete. În plus, dacă impresia criticilor este una negativă, șansele de nominalizare la diverse premii,

cum ar fi Premiile UNITER, scad. Astfel, este știrbită până și imaginea unor nume devenite brand, cum ar fi Silviu Purcărete. După ce regizorul alege distribuția, cei privilegiați sunt actorii din rolurile principale. Prin urmare, Ionuț Caras, care l-a interpretat pe Jupiter, și Matei Rotaru, care a avut rolul lui Amphitryon, sunt cei ale căror fețe apar pe afiș. Totuși, personajul cu cele mai multe replici și cele mai multe posibilități de afirmare este unul secundar, Mercur, rol al actorului Cristian Grosu. Astfel, lumina cade pe un personaj subordonat lui Jupiter, un sclav cu forță de zeu, un paradox viu colorat de interpretarea plină de patos și energie a actorului. Din punct de vedere al raportului de putere, muritoarea Cleantis îi este subordonată zeului Mercur. Astfel, ea îl confundă cu Sosi, soțul ei. După acest moment, Cleantis își transformă disperarea în ambiție. Prin urmare, când Sosi, soțul lui Cleantis, intră în scenă are loc o combinație savuroasă între ironia despre sexul masculin din afirmația: „Chiar și cel mai bun din voi e un nimic” și furia replicii: „Nu știu ce mă ține să-ți smulg ochii blegi pe loc”. Raportul de putere se schimbă, iar Cleantis preia controlul. Alcmena, jucată de Sânziana Tarța, este prinsă între a fi obiectul plăcerii lui Jupiter și neîncrederea cu care o izbește Amphitryon. Totuși, fiind în grațiile unui zeu, ea îi este superioară lui Amphitryon. În final, Amphitryon se simte onorat de faptul că un zeu a râvnit la ce are el, precum omul care nu e bogat, dar lingusește orice individ cu un anume statut. La altă scară, e totuși o definiție a cât valorează cineva în funcție de statutul pe care îl are. Este un lucru specific nimicului etern din oameni, identic și azi cu acela de pe vremea lui Molière.

Așadar, *Amphitryon* este un spectacol al jocurilor de putere. Puterea este una ciclică, iar criticii, judecătorii cei mai avizați, sunt și ei dependenți de actori și regizori pentru a avea ce probleme să pună în discuție.

Anca Șugar este studentă la teatologie în anul al II-lea la Facultatea de Teatru și Film din cadrul UBB, Cluj-Napoca. Anca face parte din trupa de teatru Imago a Casei de cultură a studenților și a colaborat la Dicționarul Multimedia al Teatrului Românesc-Feminin 2023.